

ARMENIEN (15)

Rapport fra fact-finding mission til Armenien

*Vedr. desertører, tvungen aftjening af
værnepligt og etniske minoriteters
forhold*

14. nov. - 21. nov. 1997

Oversigt over rapporter m.v.
udgivet i 1998:

- *Rapport fra fact-finding mission til Somalia og Kenya*, januar 1998:1
- *Rapport fra nordisk fact-finding mission til Kosovo*, februar 1998:2
- *Rapport fra fact-finding mission til Afghanistan*, marts 1998:3
- *Rapport fra fact-finding mission til Armenien*, marts 1998:4

**Rapport fra fact-finding
mission til Armenien**

14. nov. - 21. nov. 1997

Indholdsfortegnelse

Indledning og kommissorium	3
Undersøgelsens resultat	5
Straffepraksis overfor desertører	5
Hvilke konkrete straffe idømmes, og afsones disse?	5
Er der desertører, der undtages for strafforfølgelse, og i så fald hvorfor?	6
Undersøg strafpraksis, herunder tvungen aftjening, overfor genindkaldte til 3 måneders. mønstring, som udebliver?	8
Undersøg etniske minoriteters forhold i Armenien	8

Indledning og kommissorium

Ved skrivelse af 16. oktober 1997 instruerede Udlændingestyrelsen udlændingeattachéen ved ambassaden i Ankara om at aflægge besøg i Armenien med henblik på at besvare følgende kommissorium:

1. Undersøg straffepraksis overfor desertører:

- a) Hvilke konkrete straffe idømmes, og afsønes disse?
- b) Er der desertører der undtages for strafforfølgelse og i så fald hvorfor?

2. Undersøg strafpraksis, herunder tvungen aftjening, over for genindkaldte til 3 måneders. mønstring, som udebliver?

3. Undersøg etniske minoriteters forhold i Armenien:

- a) Der ønskes: Oversigt over etniske grupper i Armenien, deres størrelse og geografiske spredning samt religiøse tilhørsforhold. (F.eks. assyrer, yezdi- og muslimske kurdere).
- b) Beskrivelse af disse gruppers sociale forhold.
- c) Oversigt og beskrivelse af gruppernes repræsentants og relationer til offentlige myndigheder samt status som statsborgere.
- d) Beskrivelse af eventuel diskriminering i forbindelse med majoritets-samfundet og overgreb respektive beskyttelse fra myndigheds side.
- e) Beskrivelse af diskriminering af og/eller tolerance overfor blandede ægteskaber, herunder armener/azerier.

Således foranlediget aflagde udlændingeattachéen besøg i Armenien i perioden 14.-21. november 1997.

Kommissoriets pkt. 1 og 2 blev drøftet med den øverste militære anklager i Armenien, Gagik Ihangirvan, generalmajor og chef for de armenske sessionskontorer, Arkadye Ter-Taterosian, major Sedrakyan, det armenske forsvarsministeriums juridiske afdeling, direktør Armen Kharazian, det armenske udenrigsministeriums afdeling for sikkerhed og våbenkontrol og kontorchef Ara Badalian fra samme afdeling.

Kommissoriet er endvidere blevet drøftet med Greta Mizzoyan, formand for "Committe of Soldiers' Mothers" og direktør Vladimir Karmirshalian, leder af "Center for Democracy and Human Rights" (CDHR).

Endeligt er kommissoriet blevet drøftet med repræsentanter for UNHCR, IOM og ICRC i Yerevan.

Kommissoriets pkt. 3 blev drøftet med repræsentanter fra det armenske udenrigsministerium, UNHCR, IOM, formanden for det yezdi-kurdiske samfund i Armenien, der tillige er chefredaktør for yezdi-kurdernes avis Ria-Taza (New Line), formanden for det armenske forfatterforbunds yezdi-kurdiske afdeling, bestyrelsesmedlemmer og menige medlemmer af det jødiske samfund i Armenien, samt med direktøren for Center for Democracy and Human Rights in Armenia (CDHR).

Undersøgelsens resultat

Straffepraksis overfor desertører

Hvilke konkrete straffe idømmes, og afsones disse?

De armenske myndigheder var generelt samstemmende i besvarelsen af spørgsmålene under kommissoriets pkt. 1a og 1b.

Myndighederne understregede enslydende forskellen i behandlingen af værnepligtsnægtere, det vil sige personer, der ikke giver møde ved indkaldelse til session, militærtjeneste eller mønstringsøvelser, og desertører, det vil sige personer, der er påbegyndt militærtjenesten og som herefter undløber med det formål at unddrage sig militærtjenesten.

Myndighederne anførte, at værnepligtsnægtere, første og anden gang de ignorerer en indkaldelse eller nægter at give møde hos de militære myndigheder, bliver idømt en bøde på p.t. 500 drams svarende til 1 USD. Først tredje gang bliver sagen overgivet til kriminalretten, der normalt idømmer den pågældende en fængselsstraf på mellem et og tre års fængsel. Efter udståelse af straffen forventes det, at den pågældende påbegynder aftjeningen af værnepligten.

Endvidere anførte myndighederne, at desertører, der ikke vender frivilligt tilbage til tjenesten, efter tilfangetagelsen normalt bliver idømt en straf indenfor det militære straffesystem. Straffen er som udgangspunkt ekstratjeneste i op til tre år i en særlig militær enhed.

Ingen af myndighedspersonerne ønskede at anvende udtrykket "disciplinary unit" eller "special unit", da de ikke fandt, at enheden i særlig grad adskilte sig fra ordinær militærtjeneste. De ønskede heller ikke i særlig grad at informere om vilkårene i denne særlige enhed. Det blev dog oplyst, at enheden gør tjeneste i et kasernområde nær Sevan-søen i Nordøstarmenien. Kasernområdet er ifølge myndighederne bedre bevogtet end ordinære kaserner. Kost, logi og opvarmningsforholdene blev angivet at være meget lig forholdene på de almindelige militærforlægninger. Derimod modtager desertørerne ikke våbentræning, men bruger det meste af tiden på byggeopgaver. Derudover angives der at være en del undervisning i det militære regulativ. Desertørerne har ikke adgang til orlov, og arbejdstiden er én til to timer længere om dagen end for almindelige værnepligtige.

Ingen af myndighedspersonerne ønskede med forskellig begrundelse at udlevere statistik over antallet af dømte desertører og om de enkelte straffe. Den øverste militære anklager skønnede, at der for øjeblikket var mellem 40 og 60 personer, der gjorde tjeneste i den særlige enhed.

For så vidt angår eventuelle påstande om, at den særlige enhed blev sat til at rydde minefelter, bekræftede myndighederne, at der var udlagt minefelter visse steder på grænsen mellem Armenien og Azerbajdjan. Disse minefelter var imidlertid ifølge myndighederne et værdifuldt led i det armenske forsvar, og man havde ingen planer om at svække forsvaret, førend en endelig løsning på Karabakh-problemet var fundet. Derfor afviste myndighederne kategorisk, at den særlige enhed eller andre militære enheder ryddede minefelter i Armenien.

Efter et års tjeneste i den særlige enhed var der ifølge myndighederne mulighed for benådning på grund af god opførsel. I modsætning til almindelig fængsels-straf ville tjeneste i den særlige enhed ikke blive registreret i strafferegistret. Efter afslutningen af tjenesten i den særlige enhed skulle resten af den ordinære militærtjeneste færdiggøres, førend den militære forpligtelse var endeligt afsluttet.

For så vidt der i forbindelse med deserteringen begås andre kriminelle forhold, vil forholdet blive pådømt af kriminalretten, og straffen vil ifølge myndighederne blive fængselsstraf i stedet for tjeneste i den særlige enhed.

Er der desertører, der undtages for strafforfølgelse, og i så fald hvorfor?

Samtlige myndighedspersoner pointerede, at ingen værnepligtsnægter eller desertør, der melder sig frivilligt til de militære myndigheder, vil blive strafferetligt eller på anden måde forfulgt. For så vidt de danske myndigheder ønskede det, ville den militære anklager give sit personlige ord på, at ingen værnepligtsnægter eller desertør, der blev sendt tilbage fra Danmark, ville blive strafferetligt eller på anden måde forfulgt ved tilbagekomsten til Armenien, forudsat at den militære anklager inden udsendelsen modtog en liste over de pågældendes personlige data. Var de pågældende over 27 år eller havde en universitetsgrad eller var eneforsørger, var de ikke forpligtet til at gøre militærtjeneste og således uden interesse for det militære system.

Committe of Soldiers' Mothers ved Greta Mizzoyan oplyste, at komiteen ikke var i besiddelse af statistik vedrørende desertører og værnepligtsnægtere. Den skønnede, at omkring 200 desertører i de seneste år var vendt tilbage til Armenien fra Polen, Rusland og Tyskland uden at være blevet straffet, for så vidt de frivilligt vendte tilbage til deres respektive militære enheder.

For 1997 havde komiteen kendskab til fem desertørsager, hvor de pågældende var blevet idømt fængselsstraf og ikke tjeneste i den særlige enhed, fordi der udover deserteringen indgik andre kriminelle forhold som våbentyveri, voldtægt, mord og narkotikahandel.

Komiteen fremhævede, at værnepligtsnægtere og desertører, der frivilligt vender tilbage til deres militære enheder, ikke bliver straffet og henviste i den forbindelse til, at parlamentet årligt vedtager en amnestilov vedrørende værnepligtsnægtere og desertører.

Komiteen pointerede, at tiltaleformen fra officerer og sergenter til de menige i det armenske militærsystem på grund af arven fra sovjettiden endnu var noget grovkornet, hvilket uden tvivl virkede chokerende på nogle nyindkaldte. Det var angiveligt den væsentligste grund til deserteringerne.

Komiteen bekræftede, at personer over 27 år ikke havde militærets interesse. Den bekræftede endvidere, at tjeneste i den særlige enhed ikke blev registreret i straffeattesten, hvorfor det var at foretrække fremfor almindelig fængselsstraf.

Center for Democracy and Human Rights (CDHR) ved direktør Vladimir Kamirtshalyan, oplyste indledningsvis, at centret forgæves havde forsøgt at indhente statistik over antallet af militære straffesager, sagernes udfald m.v. fra det armenske forsvarsministerium.

CDHR pointerede, at de regelmæssigt tilbagevendende amnestier for værnepligtsnægtere og desertører blev overholdt af de armenske myndigheder.

Det var CDHRs indtryk, at værnepligtsnægtere blev idømt fængselsstraf, medens sager vedrørende desertører blev pådømt indenfor det militære straffesystem. Det ville i praksis normalt sige tjeneste i den særlige disciplinære enhed.

Generelt fandt CDHR forholdene i det armenske militær utilfredsstillende. Mange officerer var dårligt uddannede, og tonen overfor de menige kunne være ganske hård. Desuden var der ingen mulighed for at aftjene civil værnepligt i Armenien.

UNHCRs, IOMs og ICRCs lokalkontorer i Yerevan oplyste samstemmende, at det ikke har været muligt for dem at indhente statistik fra de armenske myndigheder vedrørende straffepraksis overfor desertører.

UNHCR og IOM havde hørt om den særlige disciplinære enhed, hvor desertører afsoner deres straf, men havde ingen konkrete oplysninger om forholdene dér.

En af organisationerne oplyste, at man havde kendskab til, at armenske soldater, der var deserteret til azerbajdjansk side, ved tilbagekomsten til Armenien var blevet idømt seks måneders fængsel. En anden organisation fandt det sandsynligt, at desertører blev idømt straf indenfor det militære straffesystem, in casu tjeneste i den særlige disciplinære enhed.

Undersøg straffepraksis, herunder tvungen aftjening, overfor genindkaldte til 3 måneders. mønstring, som udebliver?

Ifølge den militære anklager er udeblivelse eller desertering fra genindkaldelse og mønstringsøvelser ikke noget problem, idet genindkaldelse og mønstring som udgangspunkt alene vedrører officerer og menige med specialfunktioner. Denne gruppe er normalt motiverede for genindkaldelsen, hvorfor straf i forhold til denne gruppe sjældent forekommer. Militæranklageren kunne angiveligt ikke mindes en eneste sag, hvor udeblivelse fra genindkaldelse var blevet straffet.

Ingen af de andre armenske myndighedskilder havde bemærkninger til spørgsmålet om genindkaldte.

Undersøg etniske minoriteters forhold i Armenien

Ifølge CDHR (Center for Democracy and Human Rights) eksisterer der for nærværende nedenstående etniske minoriteter i Armenien: ¹

¹ Til sammenligning udgør de etniske armenere 3,28 mio. svarende til 93,3% af den samlede befolkning. *Eastern Europe and the Commonwealth of Independent States 1997. Third Edition, London 1997.*

Yezdi-kurdere	34.000 personer	
Russere	20.000	"
Muslimske kurdere	16.000	"
Assyrere	7.500	"
Grækere	6.500	"
Molochanere	6.000	"
Ukrainere	3.000	"
Jøder	1.000	"

Derudover eksisterer der små grupper af etniske tyskere, georgere, polakker, moldavere, ossetere, uzbekere, tatere, estere og italienere. Dertil kommer et ukendt antal azerbajdjanere.

Molochanerne er efter det oplyste efterkommere af et slavisk folkeslag, der indvandrede i Armenien i det 17. århundrede fra Rusland og Ukraine.

Lederne af det **assyriske samfund** var bortrejst; hvorfor det ikke under besøget var muligt at indhente deres bemærkninger til assyrernes situation i Armenien.

For så vidt angår det **russiske samfund** består det mest af pensionister. De fleste erhversaktive russere forlod Armenien i forbindelse med Sovjetunionens opløsning.

For så vidt angår det **jødiske samfund** sker der i disse år en kraftig reduktion, da mange udvandrer til Israel på grund af de ringe økonomiske vilkår i Armenien. Ifølge repræsentanter for det jødiske samfund i Armenien følte ingen sig forfulgt eller diskrimineret. Det var dog ikke muligt at købe koschermad i Jerevan.

For så vidt angår antallet af kurdere har formanden for det **yezdi-kurdiske samfund** oplyst, at antallet af yezdi-kurdere er 60.000 og antallet af muslimske kurdere 2.000.

For så vidt angår det yezdi-kurdiske samfund i Armenien, oplyste formanden for det yezdi-kurdiske samfund i Armenien og formanden for det armenske forfatterforbunds yezdi-kurdiske afdeling, at Yezdi-kurderne ikke diskrimineres, endsige forfølges af de armenske myndigheder.

Yezdi-kurderne lever hovedsageligt i 22 landsbyer i Armenien. Siden 1930 har yezdi-erne haft deres egen avis. For øjeblikket har de et 45 minutters radioprogram hver dag. Det er muligt at studere yezdisk kultur og sprog på universitetet i Jerevan. Der er to timers undervisning i yezdisk sprog om ugen for yezdi-kurdere i de armenske skoler.

Om yezdiernes kultur og religion oplyste de ovennævnte repræsentanter, at yezdi-erne har en monoteistisk religion med soldyrkelse som det centrale element. Derfor foregår ritualerne altid i det fri og ofte om morgenen i forbindelse med solopgang. Yezdi-erne har ingen templer eller kirker. Seks dage om året faster yezdi-erne, fordelt på en periode i december og en i februar. Påfuglen opfattes som et helligt dyr.

UNHCR i Jerevan har supplerende oplyst, at man har været i kontakt med en rivaliserende yezdi-organisation, hvis formand oplyste, at selvom de armenske myndigheder ikke forfølger Yezdi-kurderne, så sker der på lokalt hold og i militæret en vis diskrimination af yezdi-erne. Han fremhævede endvidere, at yezdi-erne ikke er kurdere.

De **muslimske kurdere** er hovedsageligt sunnimuslimer. Da azerbajdjanerne, som også er muslimer, forlod Armenien, lukkede de forskellige moskeer. For øjeblikket er ingen moske i funktion i Armenien. Hovedmoskeen i Yerevan er med iransk støtte i færd med at blive repareret. De muslimske kurdere lever hovedsageligt i Abovianregionen. De forfølges ifølge CDHR og de internationale hjælpeorganisationer ikke af de armenske myndigheder. Diskrimination på lokalt hold kan imidlertid ikke udelukkes.

For så vidt angår **blandede ægteskaber** mellem azerbajdjanere og armenere oplyste det armenske udenrigsministerium, at omkring 165.000 armenske statsborgere af azerbajdjansk herkomst forlod Armenien i forbindelse med stridighederne mellem Armenien og Azerbajdjan i begyndelsen af 1990'erne. Omvendt kom angiveligt mere end 300.000 azerbajdjanske statsborgere af armensk herkomst til Armenien i samme periode. Der lever fortsat et ukendt, men formentlig begrænset antal azerbajdjanere i Armenien, hovedsageligt i blandede ægteskaber. Ifølge UNHCR og CDHR finder der ingen myndighedsovergreb sted overfor blandede ægteskaber. Det kan dog ikke udelukkes, at ægteskaber, hvor manden er af azerbajdjansk herkomst, kan udsættes for nabochikane.

Sammenfattende oplyste UNHCR, IOM og CDHR, repræsentanterne for det jødiske og yezdi-kurdiske samfund samt det armenske udenrigsministerium, at der ikke foregår forfølgelse i Armenien af personer på grund af deres etniske herkomst. Det kan ikke udelukkes, at diskrimination på lokalt hold og i militæret kan finde sted. I de tilfælde hvor CDHR havde undersøgt påstande om diskrimination på grund af etnisk tilhørsforhold, havde påstandene imidlertid vist sig at være grundløse. Kilderne udtalte samstemmende, at den økonomiske situation i Armenien er vanskelig, og mange af den grund ønsker at forlade landet.

Udlændingestyrelsen

**Ryesgade 53
2100 København Ø**

**Telefon 35 36 66 00
Telefax 35 36 19 16**

